

Wydarzenie roku 2023 w Polsce i na świecie

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023



Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Jak co roku w styczniu zapytaliśmy Polaków w pytaniu otwartym – czyli takim, w którym respondenci sami formułują odpowiedzi – o najważniejsze, ich zdaniem, wydarzenie minionego roku¹. Prosiłiśmy o wymienienie takiego, które było najważniejsze dla Polski, oraz takiego, które – według nich – było najistotniejsze w skali międzynarodowej.

A jak wyglądały diagnozy Polaków na przestrzeni ostatnich sześciu lat? W 2018 roku badani za najważniejsze wydarzenie w Polsce uznali obchody stulecia odzyskania niepodległości. Rok później, w 2019, wypowiedzi w tej kwestii zdominowały różne typy demokratycznych głosowań. Za najważniejsze wydarzenie w kraju zostały uznane wybory parlamentarne, a także – choć dużo rzadziej – wybory do Parlamentu Europejskiego. Z kolei w roku 2020 ogólnoświatowa epidemia przeorała niemal wszystkie dziedziny życia społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturalnego, sprawiając, że nic nie było już takie jak wcześniej. Zrozumiałe jest, że zarówno w skali międzynarodowej, jak i krajowej, wydarzeniem roku stał się wybuch epidemii koronawirusa. Również w kolejnym, 2021 roku, najważniejszym wydarzeniem pozostawała pandemia COVID-19. Jednak w wymiarze krajowym tylko niewiele mniej wskazań uzyskało pojawienie się na naszej granicy z Białorusią uchodźców, głównie z Bliskiego Wschodu i Afganistanu – sponsorowany przez reżim Łukaszenki i zapewne Rosję element wojny hybrydowej, będący, jak się później okazało, próbą osłabienia Polski, a także całej Unii Europejskiej w przededniu ataku Rosji na Ukrainę. W kolejnym, 2022 roku, zarówno w wymiarze międzynarodowym, jak i w skali kraju, najważniejszym wydarzeniem stała się wywołana przez Rosję wojna w Ukrainie oraz jej różnorodne konsekwencje.

Z kolei w roku 2023 – zdaniem Polaków – najważniejszymi wydarzeniami w skali międzynarodowej były konflikty zbrojne – z jednej strony nadal wojna w Ukrainie, a z drugiej kolejny międzynarodowy konflikt, który wybuchł z nową siłą po terrorystycznym ataku Hamasu na Izrael – wojna w Strefie Gazy. Natomiast w Polsce zdecydowanie najważniejsze okazały się wybory parlamentarne, a właściwie ich rezultat – zwycięstwo demokratycznej opozycji i koniec rządów PiS.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (405) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 11 do 21 stycznia 2024 roku na próbie liczącej 1015 osób (w tym: 59,8% metodą CAPI, 27,0% – CATI i 13,2% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

WYDARZENIE ROKU 2023 W POLSCE

W roku 2023 to październikowe wybory do Sejmu i Senatu zdominowały świadomość historyczną Polaków. W sumie ponad dwie trzecie badanych wskazało na wybory parlamentarne, a także ich wynik, czyli zmianę opcji rządzącej, jako najbardziej znaczące wydarzenie w naszym kraju. W tym 65% wymieniło bezpośrednio wynik wyborów jako najistotniejsze zdarzenie minionego roku (mówiono o wyborach 15 października, odsunięciu PiS od władzy, przegranej PiS, końcu rządów PiS, czy przejściu władzy przez Tuska). Dalsze 1,3% wskazało na rekordową frekwencję wyborczą jako na ewenement godny tytułu najważniejszego wydarzenia zeszłego roku. W tym kontekście pojawiało się także przypomnienie cieszącego się również wyjątkową frekwencją przedwyborczego marszu z 1 października 2023 roku, zwanego marszem Miliona Serc.

Pozostałe wydarzenia mające miejsce w kraju w zeszłym roku zeszły zupełnie na dalszy plan.

Relatywnie częściej spośród innych godnych odnotowania w annałach wydarzeń Polacy wskazywali na wiązkę problemów wynikających z wojny za naszą wschodnią granicą. Z jednej strony mówiono nadal ogólnie o wojnie w Ukrainie, pomocy dla Ukrainy czy jej dozbieraniu, a także o pomocy Ukraińców, integracji imigrantów z Ukrainy, czy nawet o nadaniu orderu Orła Białego prezydentowi Zełenskiemu (1,8%). Z drugiej, choć rzadziej, wspominano również o problemach dotyczących naszej sytuacji wewnętrznej związanej z sąsiednim krajem w stanie wojny, w tym przede wszystkim o bezcłowym imporcie produktów rolnych z Ukrainy (konflikt gospodarczy z Ukrainą, zalanie zbożem z Ukrainy, wstrzymanie importu zboża z Ukrainy), czy problemach wynikających z dopuszczenia ukraińskich firm transportowych na rynek UE (0,4%). W sumie o wydarzeniach lub problemach związanych z kwestią ukraińską wspominało 2,2% badanych.

Ankietowani wspominali jeszcze o wydarzeniach o charakterze socjalnym (1,8% wskazań), w tym szczególnie o wypłatach dodatkowych emerytur, czy kontynuacji świadczeń rodzinnych na dzieci (13. i 14. emerytura, podwyżka emerytur, kontynuacja 500+, podniesienie 500+ do 800+). Zdaniem niemal takiego samego odsetka (1,7%) wydarzeniem roku było wzmocnienie naszego kraju pod względem obronności, wymieniano obecność wojsk NATO w Polsce, obecność oddziałów amerykańskich, zakupy broni, sprzętu w USA, ale wspomniano także o zagrożeniach – pojawieniu się rosyjskich rakiet nad Polską. Mieszczą się tu również ogólne stwierdzenia wyrażające lęk przed konfrontacją militarną, typu „żeby nie było wojny”. Według 1,6% badanych godnymi najwyższej rangi były rozmaite wydarzenia związane z prawą stroną sceny politycznej, takie jak Marsz Niepodległości 11 listopada, a także inne zdarzenia gloryfikowane przez zwolenników tej strony sceny politycznej (działalność Jarosława Kaczyńskiego, śmierć Wandy Półtawskiej), wspomniano również krytycznie o zmianie nastawienia w polityce międzynarodowej (oddanie suwerenności UE). Nieco mniejszy odsetek (1,4%) mówił o problemach związanych z nielegalną imigracją, głównie z terenu Białorusi, mówiono o napływie imigrantów, problemach emigrantów, problemach na granicy z Białorusią, blokadzie obcokrajowców, murze na granicy, czy obronie ściany wschodniej. Minimalnie rzadziej (1,2%) Polacy w kontekście najważniejszego wydarzenia roku wskazywali jeszcze na ostatnio oddane

inwestycje, takie jak tunel pod Świną w Świnoujściu, przekop Mierzei Wiślanej czy zapowiedź budowy CPK i decyzję o budowie elektrowni atomowej w Polsce.

Pozostałe wydarzenia wymieniano już zupełnie sporadycznie (wskazania poniżej 1%). Mówiono jeszcze o kwestiach gospodarczych – inflacji, sytuacji na rynku pracy, odblokowaniu pieniędzy z KPO, a także o aferze wizowej, zakończeniu pandemii, zaostrzeniu prawa dotyczącego dopuszczalności aborcji, wydarzeniach międzynarodowych (wizyta prezydenta Bidena w Polsce), sportowych (sukcesy siatkarzy, skoczków narciarskich), a także osobistych, typu narodziny wnuka. Blisko co piąty ankietowany (18,4%) nie potrafił wskazać najważniejszego dla Polski wydarzenia minionego roku, co dwudziesty (4,9%) stwierdził, że żadne z wydarzeń mających miejsce w ubiegłym roku nie zasłużyło na to miano.

CBOS

Wydarzenie roku 2023 w kraju

Wybory parlamentarne, koniec rządów PiS, zmiana rządu, przejęcie władzy przez Tuska	65,3%
Kwestie socjalne: 13. i 14. emerytury, podwyżka emerytur, kontynuacja 500+, podniesienie 500+ do 800+	1,8%
Pomoc dla Ukrainy, zbrojenie Ukrainy, imigracja z Ukrainy	1,8%
Kwestie militarne i obronność – obecność wojsk NATO, wzmocnienie kraju pod względem obronności, zakupy broni	1,7%
Marsz Niepodległości 11 listopada, działalność Kaczyńskiego, oddanie suwerenności UE	1,6%
Różne: zakończenie pandemii, zaostrzenie aborcji	1,5%
Imigracja: problem z imigrantami na granicy z Białorusią, napływ imigrantów, mur na granicy	1,4%
Frekwencja wyborcza, marsz Miliona Serc, marsz Tuska	1,3%
Inwestycje: oddanie przekopu na Mierzei Wiślanej, tunel w Świnoujściu, budowa CPK, decyzja o budowie elektrowni atomowej	1,2%
Konflikt gospodarczy z Ukrainą, załanie zbożem, wstrzymanie importu zboża z Ukrainy	0,4%
Wydarzenia sportowe: Żyła zdobył złoto, sukcesy siatkarzy	0,3%
Inne wydarzenia z dziedziny gospodarki: inflacja, dużo ludzi młodych ma pracę	0,2%
Wydarzenia osobiste	0,2%
Pieniądze z KPO, odblokowanie pieniędzy z Unii	0,1%
Afera wizowa	0,1%
Wydarzenia międzynarodowe: spotkanie z Bidenem	0,1%
Nie było takiego, nic, żadne	4,9%
Trudno powiedzieć	18,4%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilka wydarzeń

WYDARZENIE ROKU 2023 NA ŚWIECIE

W wymiarze międzynarodowym wojna w Ukrainie oraz sprokurowany najprawdopodobniej także przez Rosję oraz Iran, kolejny rozdział konfliktu na Bliskim Wschodzie, zdominowały deklaracje badanych dotyczące najważniejszego wydarzenia mającego miejsce w ubiegłym roku. Świadomość historyczności tych konfliktów towarzyszyła w sumie ponad połowie dorosłych Polaków. W tym 27,1% wskazało na wojnę w Ukrainie i jej różnorakie konsekwencje (w tym pogorszenie wsparcia dla Ukrainy przez USA), zaś 23,2% mówiło o wojnie Hamasu z Izraelem i tym, co w wyniku jej nastąpiło, łącznie z faktyczną pacyfikacją Strefy Gazy przez Izrael (pojawiały się głosy o ludobójstwie), mającą doprowadzić do unicestwienia Hamasu. Dodatkowo 7% dorosłych Polaków zapamięta miniony rok ogólnie jako rok wojny – badani mówili o napięciach międzynarodowych, niepokoju geopolitycznym, kolejnych wojnach na świecie i konfliktach militarnych, które nam towarzyszyły w ubiegłym roku. W sumie zatem prawie trzy piąte Polaków (57,3%) wskazało wojnę lub wojny jako najważniejsze wydarzenie 2023 roku.

Dla prawie co piątego Polaka (4,8% wskazań) wydarzeniem o znaczeniu i skali międzynarodowej okazały się zeszłoroczne wybory parlamentarne w Polsce i ich rezultat – zmiana rządu w Polsce oraz odsunięcie od władzy PiS. Ogólnie rzecz biorąc, 1,4% badanych uznało, że w zeszłym roku najważniejszymi wydarzeniami międzynarodowymi były nowe dokonania i odkrycia naukowe. W tym 0,6% mówiło o sztucznej inteligencji, rozwoju AI, czy powstaniu ChatGPT, zaś 0,8% wskazywało na inne osiągnięcia naukowe, takie jak wynalezienie leku na DMD, nagrody Nobla w różnych dziedzinach, dotarcie indyjskiego ładownika na księżyc, czy potwierdzenie faktu, że samochody elektryczne nie są tak ekologiczne, jak się wydawały. Blisko jeden na stu ankietowanych (0,9%) mówił o ociepleniu klimatu i rozmaitych zjawiskach i katastrofach naturalnych (wybuch wulkanu na Islandii, trzęsienie ziemi w Turcji, pożary w Australii, Hiszpanii, USA) jako najważniejszych dla ubiegłego roku. Taki sam odsetek (0,9%) był zdania, że największe konsekwencje dla świata miały w zeszłym roku wydarzenia polityczne w Stanach Zjednoczonych, m.in. zdominowanie Kongresu przez Republikanów, wizyty prezydenta lub jego wysłanników w różnych krajach (w tym w Polsce), czy orzeczenie sądu o niemożności startowania Donalda Trumpa w wyborach. W historycznej pamięci Polaków (0,7% wskazań) pojawiło się także rozszerzenie NATO o neutralne dotąd kraje skandynawskie – Szwecję i Finlandię jako najważniejsze wydarzenie, które dokonało się w zeszłym roku. Już w ubiegłym roku pandemia koronawirusa stała się zjawiskiem o dużo mniejszym znaczeniu niż rok czy dwa lata wcześniej (w 2022 roku wskazało je 4,1% badanych). Wydarzenie, które w latach 2020–2021 na świecie całkowicie przesłoniło inne sprawy, w tym roku wymieniło zaledwie 0,7% ankietowanych, w tym kontekście mówiono przede wszystkim o końcu pandemii. Wspominano jeszcze o problemach ekonomicznych świata (0,5%), w tym będącej m.in. skutkiem dwóch lat pandemii światowej inflacji. Pozostałe wydarzenia wymieniano już zupełnie sporadycznie (wskazania poniżej 0,5%). Polacy mówili jeszcze o problemach związanych z imigracją i „atakem demograficznym” Rosji i Białorusi na kraje UE, również w kontekście międzynarodowym przywoływali kwestię wypłat pieniędzy z KPO dla Polski, wspominali o koronacji króla Karola III w Wielkiej Brytanii, dzielili się

obawami dotyczącymi zagrożeń populizmem i reżimami autorytarnymi na świecie, przywoływali także sukcesy sportowe Igi Świątek.

CBOS

Wydarzenie roku 2023 na świecie

Wojna w Ukrainie	27,1%
Wojna Hamasu z Izraelem, wojna w Strefie Gazy	23,2%
Wojny (ogólnie), różne wojny na świecie, niepokój geopolityczny, napięcia międzynarodowe	7,0%
Wybory parlamentarne w Polsce, zmiana władzy (rządu) w Polsce	4,8%
Różne zjawiska i katastrofy klimatyczne	0,9%
Wydarzenia dotyczące USA i sytuacji w tym kraju	0,9%
Osiągnięcia naukowe: nagrody Nobla, elektrownia atomowa w Polsce	0,8%
Wstąpienie Szwecji i Finlandii do NATO, umacnianie NATO	0,7%
COVID, koniec pandemii, szczepienia	0,7%
Sztuczna inteligencja, rozwój AI, powstanie ChatGPT	0,6%
Różne zjawiska ekonomiczne: wzrost inflacji na świecie, kryzys energetyczny	0,5%
Imigracja, atak demograficzny na kraje UE	0,4%
Inne: odwieczne Królowanie Boga Ojca	0,4%
Uzyskanie pieniędzy z KPO, pieniądze z Unii	0,2%
Koronacja króla Karola III	0,2%
Zagrożenie populizmami i totalitaryzmami	0,1%
Wydarzenia sportowe: sukcesy Świątek	0,1%
Nie było takiego, żadne	6,4%
Trudno powiedzieć	33,3%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilka wydarzeń

W tym roku Polakom było trudniej niż w zeszłym wskazać najważniejsze wydarzenie minionych dwunastu miesięcy w wymiarze międzynarodowym. Aż jedna trzecia badanych (33,3%) nie umiała wskazać żadnego wydarzenia, które było najważniejsze dla świata w roku 2023. W ubiegłym roku ten problem miało tylko 17,8% ankietowanych. Jednocześnie 6,4% stwierdziło, że żadne wydarzenie na świecie na miano wydarzenia roku nie zasłużyło, w zeszłym roku żadnego istotnego wydarzenia w skali międzynarodowej nie dostrzegą tylko 2% badanych.

Opracował

Krzysztof Pankowski